A KERESZTÉNY SZOCIÁLIS NÉPPÁRT

PROGRAMMJA

AZ IGAZSÁG MEGVILÁGITÁSÁBAN

IRTA

SOMOGYI BÉLA

BUDAPEST, 1918

A NÉPSZAVA-KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA

VII, ERZSÉBET-KÖRÚT 35

„Világosság“-könyvnyomda rt Budapest. VIII. Conti-u. 4.

ELŐSZÓ.

Ez a könyvecske nem egyéb, mint összefoglalása a *Népszavában* sorozatosan megjelent cikkeimnek. Nem irtam hozzájuk semmi ujat, egy-két jegyzeten és a befejező sorokon kivül; ellenben némely kevésbé fontos részt kihagytam belőlük, mert e füzet kimért terjedelme szükségessé tette a hellyel való takarékosságot.

Azt hiszem, akik annak idején ezeket az elszórtan megjelent irásaimat érdeklődésükre méltatták, szivesen fogadják most egybegyüjtve is; egyrészt: mert igy jobban áttekinthető az egész kérdés; másrészt: mert aki érdemesnek és szükségesnek tartja a kérdéssel való további foglalkozást, itt együtt találja azt, amit a huszonnégyórás életü, gyorsan elkallódó ujságban szétszórtan kapott.

Cikkeim megirásánál és ennek a füzetnek a kiadásánál az a meggyőződés vezetett, hogy a munkásmozgalom *egységének* megbontása sulyos bün a munkásosztály ellen. Ebbe a sulyos bünbe esnek azok a munkások, akik eszközül adva magukat oda a klerikálisoknak, vallási, felekezeti jelszavak alatt segitenek meggyöngiteni a munkásság gazdasági és politikai harcát. A tőkés kizsákmányolás felekezettelen és nemzettelen: nincs valláshoz és egyházhoz, de nincs nemzethez sem kötve; keresztény, zsidó, mohamedán vagy ateista munkáskizsákmányolók közt, német, magyar vagy cseh kapitalisták közt nincsen lényeges különbség: valamennyit az a törekvés füti, hogy a munkások szorgalmának gyümölcséből minél nagyobb részt vonjon el magának, nem törődve a munkás és családja testi-lelki nyomorusá-

gával, züllésével. Igy állván a dolog, a kizsákmányolt munkásságnak egységesen kell szembeszállnia a kizsákmányolással; nem a magyar vagy német, nem a keresztény vagy zsidó kizsákmányolás ellen, hanem *minden* kizsákmányolás ellen kell küzdenie. A tőke és a munka harca nem nemzeti és nem vallási harc, hanem osztályharc. Ezt világosan kell látnia minden munkásnak. Aki pedig az osztályellentéteket és az osztálytudatosságot *idegen* kérdések — mint vallás, nemzetiség — közbevetésével akarja elhomályositani, hogy igy a proletárharc egységét megbontsa: az a munkásság legveszedelmesebb ellensége.

Ilyen ellenség a keresztényszociális néppárt, amely a munkásságot el akarja vonni a kapitalista kizsákmányolás ellen való küzdelem egyedül eredményes módjától, az osztályharctól, hogy az egyház meg a nagybirtok kiváltságainak testőrségévé szervezhesse meg. Ezt a törekvést meg kell hiusitanunk, amit legbiztosabban ugy érhetünk el, ha a munkásságot tanitjuk, fölvilágositjuk és a klerikálisok törekvései felől alaposan tájékoztatjuk. Ez a tájékoztatás volt a célja cikkeimnek, ez a célja a jelen füzetnek is. Persze, ezen a téren nagyon, de nagyon sokat kell tennünk, a fölvilágositó iratok nagy tömegeit kell a munkásság közé juttatnunk. Ez a füzet csak *egy* lépés, amelyet követnie kell a többinek.

Budapesten, 1918. évi junius elején.

A szerző.

I. A programm[1].

1918 február 3-án két klerikális (papos szellemü) párt fuzionált: a néppárt és a keresztény szocialista párt. Fuzionált a két párt, vagyis egybeolvadt, *egy* párttá formálódott. Az uj párt megállapitotta az *alapelveket*, amelyek szerint dolgozni fog és egyszersmind kiadta programmját is.

A klerikális pártok általában nem szoktak pontosan megszabott programmot adni. A programm: *a népnek tett kötelező igéret*. Ők pedig nem szeretnek kötelező igéretet tenni; szabadon szokták a kezüket tartani, hogy aztán — mikor hatalomra jutnak — még igéret se kösse őket, szabadon csalhassák meg a népet.

Hogy a magyarországi klerikálisok, egyesülésük pillanatában, mégis programmot vallottak, az különösen figyelemre méltó dolog. Azt jelenti, hogy a papok és ezerholdasok pártja, ha *népet* akar magának szerezni, kénytelen a néppel szemben *kötelességeket* vállalni, mint ahogy a szociáldemokrácia kezdettől fogva tette. (Hogy aztán hogyan teljesiti vállalt kötelességét az egyik és hogyan a másik: az megint külön kérdés, amelyről vastag könyveket lehetne irni.)

---

[1] Ehhez a füzethez bevezetésül szolgál a „Keresztény Szociális Népcsalás“ cimü füzet, amely a *Népszava*-könyvkereskedésben 20 fillérért kapható.

Az egyesült klerikális párt tehát programmot vallott. És mivel az uj párt „szociális"-nak és *nép*pártnak nevezi magát: a szociális kérdések iránt érdeklődő népnek meg kell ismernie a párt programmját.

Az uj pártnak *„Az ország népéhez!"* intézett fölhivása, amely magában foglalja a programmot és alapelveket, igy szól:

Az ország a politikai, gazdasági és társadalmi életbe mélyen belenyuló sulyos föladatok megoldása előtt áll, ami szükségessé teszi mindazok együttmüködését, akik a keresztény világnézet talaján állva, annak szelleméből fakadó szociális elvekkel akarják a különböző társadalmi rétegek *összhangzatos* munkáját biztositani.

Ennek elérése céljából *egyesült az országgyülési néppárt és az országos keresztény szocialista párt* **Keresztény Szociális Néppárt** név alatt.

A Keresztény Szociális Néppárt legfőbb alapelvei:

1-ször: a keresztény világnézetből folyó elveknek a vallási, politikai, kulturális, gazdasági és szociális élet minden terén való érvényesitése;

2-szor: hazánk történeti jellegének és egységének megóvása s a pragmatica sanctio által létrejött kapcsolat és a belőle folyó kötelezettségek szemmeltartása mellett nemzeti életünk teljességének kiépitése;

3-szor: ezen keresztény és nemzeti alapon szociális és gazdasági életünknek időszerü reformokkal való fejlesztése.

A Keresztény Szociális Néppárt ezen alapelveiből kifolyólag legközelebb megvalósitandó föladatokul:

Követeljük az *általános, titkos, egyenlő, közvetlen, községenként való választójogot* a kötelező szavazással, mindennemü választási költség eltörlését s a választói jog szabad gyakorlásának törvényben való

tökéletes biztositását.

Követeljük a katolikus autonómia mielőbbi megalkotását, *az alsópapság jövedelmi viszonyainak* korszerü rendezését, jelesül a természetbeni szolgáltatmányoknak, mint a kepének és párbérnek megváltását.

Követeljük *a véderőnek* nemzeti alapon való, önálló megszervezését.

Követeljük a közélet tisztaságának biztositását; a közszabadságoknak teljes megóvását, *a sajtószabadság, gyülekezési, egyesülési jognak biztositását;* nemkülönben a tisztviselők szolgálati pragmatikájának megalkotását s fizetésüknek a változott viszonyoknak megfelelő rendezését.

A belpolitikában követeljük *a politikai jogegyenlőséget,* alkotmányunk azon nagy elvét vallva a *nemzetiségi kérdésben* is, hogy a magyar államnak csak egyenlőjogu polgárai vannak, kik, bármilyen anyanyelvük legyen, a politikailag egységes magyar nemzeti államban faji sajátságaik ápolását, nyelvük müvelését ugyanazon szabadsággal gyakorolhatják.

Követeljük *a közigazgatás demokratikus átszervezését,* a gazdasági, szociális és kulturális kérdéseknek autonom jogkörben való, fokozottabb gondozását, hogy a közigazgatás a nép igazi érdekeit szolgálja.

Követeljük a közoktatásügyi tanrendszer olyan fejlesztését, hogy az a gyakorlati élet követelményeinek teljesen megfeleljen.

Védelmet követelünk a koncentráció folytán előállott nagytőke tultengő hatalma ellen. Követelünk olyan törvényes intézkedéseket, hogy a pénzintézetekre bizott nemzeti vagyon kezelésénél a nemzeti közérdek szempontjai érvényesüljenek. Követeljük a kartellek, ringek és trösztök állami felügyeletét, a börze reformját és mindennemü uzsora erélyes üldözését.

Követeljük *a mezőgazdaságnak állami eszközök igénybevételével való erőteljes fejlesztését* olyan földbirtokpolitika által, amely *a jelenlegi birtokmegosztás arányosítása mellett minél több embert juttat földhöz* a parcellázás és telepités által, a földbirtokspekuláció meggátlását és a házitüzhely védelmét. A többtermelés és nagyobb jövedelmezőség biztositására követeljük a mezőgazdasági oktatás nagyarányu kiterjesztését és javitását; a mezőgazdasági hitel- és érdekképviselet megszervezését, megfelelő vasuti tarifa- és vámpolitikát, a mezőgazdasági szövetkezetek állami támogatását.

Követeljük *az ipar* hathatós védelmét és a megélhetés és a verseny szociális föltételeinek biztositását, ipari szövetkezetek létesitését és önálló iparkamarákat. Követeljük, hogy az átmenetgazdaság ideje alatt az állam arányosan ossza meg a nyersanyagot a gyáripar és kézmüipar között.

Követeljük *a munkásság önvédelmét célzó gazdasági szervezkedésének szabadságát, a szakszervezetek jogviszonyának, a sztrájkjognak sürgős rendezését; a szociális munkásbiztositás kiépitését, a munka szabadságának védelmét,* valamint paritásos alapon ipari székek, munkatanácsok, munkakamarák és békéltetőbizottságok fölállitását; a tanoncrendszer reformját, a női munka szabályozását és fokozottabb védelmét.

Követeljük *az adónak a teherviselési képességgel arányosabb megosztását;* az ingó tőke jövedelmének és az értékpapir forgalmának erősebb megadóztatását; a háboruból folyó állami megterhelésnek a hadi nyereségekre, a háboru alatt szerzett vagyonra való átháritását.

A háboru áldozatainak, a hősök árváinak, özvegyeinek, a rokkantaknak kárpótlásában, gazdasági exisztenciájának biztositásában, ellátásában és segi-

tésében az államot teljesitőképességének végső határáig kivánjuk igénybe venni.

Igyekezni fogunk végül odahatni, hogy a nemzetközi jognak uj kiépitésével az általános, egyidejü leszerelés s a fegyverkezés fokozatos csökkentése mellett a nemzetek között a diplomácia parlamenti ellenőrzésén, valamint kötelező döntőbiróságon alapuló tartós béke létesüljön.

2. Az alapelvek és a programm megvilágitása.

Érdemes volna az uj párt „legfőbb alapelveit“ külön részletesen ismertetni. De ennek a füzetnek a megszabott terjedelme nem engedi.[2] Be kell tehát érnem azzal, hogy *a programm* főbb pontjait ismertessem, azokat, amelyek a munkásságot különösebben érdekelhetik.

A választójog.

Az uj párt programmjának legelső pontja a választójoggal foglalkozik. Nagy dolog ez! Testvérpártjai — például a német, osztrák és belga klerikális pártok — sohasem mentek ilyen messzire a népbarátságban. Az osztrák párt — a Luegerek, Lichtenstein hercegek, a Gessmannok és Bielohlavekek pártja — nem is fárasztotta magát általánosan kötelező, komoly és határozott pártprogramm megállapitásával. A német centrum első programmféléje, az ugynevezett „Soester Programm“, csak *választási* programm volt és ennek első négy pontja *az egyház hatalmának megerősitését* hirdette, *a munkásosztály* dolgával pedig csak *a legutolsó* pont foglalkozott, amely „szociális

---

[2] Egyébiránt irtam erről kérdésről a „Népszava“ 1918 február 5-iki és 6-iki számában. („A Keresztény Szociális Népcsalás“ cimü füzetem is rávilágit az ugynevezett alapelvekre.)

föladatok megoldásáról" beszél és emlegeti az olyan bajok törvényes megszüntetésére irányuló törekvést, „amelyek a munkás erkölcsi és testi romlását okozzák". Tehát csak az erkölcsi és testi *romlás* ellen kell megvédeni a munkást, hogy végső nyomoruságában hozzá ne nyuljon a szent magántulajdonhoz és hogy tudjon robotolni a gazdagok számára. Ebben a mederben maradt a hatalmas centrum munkásbarátsága mind e mai napig.

Méltán csodálkozhatunk tehát, ha a klerikálisok — akik céljaik és módszereik tekintetében nemzetköziek — Magyarországban a választójogot teszik programmjuk legelső helyére, a papok anyagi helyzetének biztositását és javitását pedig leszoritják a *második* helyre. De nem kell azt gondolni, hogy a mi saját külön klerikálisainkat megszállta a demokrácia szentlelke. Ilyen csoda nem történt. Más a magyarázata az ő választójogi állásfoglalásuknak. Huszonötévi sikertelen fáradozás bebizonyitotta nekik, hogy Magyarországban a mai választóközönségtől nem sokat várhatnak. Egyrészt: itt nagyon nagy a nemkatolikusok száma. Másrészt: az Ausztriával fönnálló közjogi kapcsolatunk (amely a nemzeti önállóság hiányát és bizonyos gazdasági károk állandósitását jelenti) olyan politikai küzdelmeket váltott ki, amelyekben a klerikalizmus *nem mert* határozottan állást foglalni és ezzel kénytelen volt lemondani a választók nagy részének a maga céljaira való megnyergeléséről. Harmadsorban pedig: a nemzetiségi kérdés foglalta le a választók jó részének érdeklődését, a klerikalizmus pedig ebben a kérdésben sem mert szint vallani. Azért kiván tehát uj rétegeket fölruházni a választójoggal, mert reméli, hogy ezekből toborozhat magának segitő csapatokat; és ez a reményük nem is alaptalan mindaddig, *amig az uj választótömegekből*

hiányzik az osztálytudatosság. Ezért követeli az uj párt *az általános, titkos, egyenlő, közvetlen, községenként való választójogot.*

A választójog kiterjesztése *átmenetileg* majdnem mindenütt a klerikalizmus malmára hajtotta a vizet; átmenetileg, addig, amig a tömegeknek ki nem nyilt a szemük, amig rá nem jöttek, hogy *az isten és a vallás nevében rutul megcsalták őket.* Ha azonban a klerikalizmusnak sikerül az uj választótömegek segitségével hatalomra jutni, mindjárt más a véleménye a demokráciáról. Ennek a bizonyitására elég két példa.

Az egyik Belgium. Itt a klerikálisok, miután uralomra jutottak, negyedszázadig birták a hatalmat és bámulatos szivóssággal ragaszkodtak *a plurális választójoghoz.* A szociáldemokraták és liberálisok egyesült rohamai ellen igazán hősiesen védték a pluralist, még *általános sztrájkot is provokáltak* ellene. Fütyültek a munkásság nagy tömegeinek követeléseire: a hatalom a kezükben volt és *minden hatalmi eszközt fölhasználtak az uralmukat biztositó plurális népcsalás fönntartására.*

A másik példa: Bécs. Itt a keresztény szociálisok (akik a magyarországi klerikálisok előtt mindig ragyogó példaként lebegtek) 1896-ban uralomra jutottak. Aztán 1900-ban uj községi választójogot adtak Bécs városának. De milyent? Négy választótestületet alakitottak. Az elsőben legelől szerepelnek a plébánosok és főpapok, főbb katonatisztek és hivatalnokok, a legalább 200, illetőleg 400 korona adót fizető polgárok, szóval egy maréknyi ember; a másodikban már valamivel többen vannak; a harmadikban a kispolgárok szavaznak; ez a három választótestület választ egyenként 48, összesen 144 képviselőt. A negyedik választótestületben aztán „általános" választójog van: itt szavaznak az előbbi három csoport szavazói

is és azonkivül minden 24. évét betöltött férfi, aki *legalább három éve megszakitás nélkül* Bécsben lakik (tehát a „jöttment", nyomoruságtól ide-oda hajszolt proletárnépség nem); és az „általános" választójogot élvező tömeg választ összesen 21 képviselőt. *(Nők* szavazati joga? arról szó sincs!) Ilyen alaposan biztositották Lueger, Weiskirchner és Gessmann urék a nagypapok és gazdagok uralmát a demokráciával szemben. (Hogy milyenek *a gyümölcsei* ennek a keresztény demokráciának, arról most ne beszéljünk, mert nem akarunk messzire eltérni a tárgyunktól.)

Elég az hozzá: *a belga és a bécsi példa világosan megmutatja, hogy milyen nagyszerü demokraták a feketék ott, ahol uralmon vannak. A hatalomrajutás érdekében* — szomoru kénytelenségből — *készek demagóg agitációt üzni az általános választójog elvével, de ha hatalmon vannak, ők a legádázabb ellenségei a demokráciának.*[3]

---

[3] Ezeket a sorokat március 23-án irtam a *Népszavába.* Négy hétig sem kellett várnom és már bebizonyult, hogy *tulságos enyhén* itéltem meg a „nép" uj pártját. Azt mondtam: *ha hatalmon vannak,* ők a legádázabb ellenségei a demokráciának. Nem volt egészen igazam: ők már a hatalomrajutás *előtt* is készek elárulni a demokráciát. Programmjuk legelső pontja a demokratikus választójog. Nos, áprilisban nagy harc folyt a Wekerle-kormány választójogi javaslata körül. A 48-as alkotmánypártnak (amelyben benne voltak a Keresztény Szociális Néppárt képviselőtagjai is) döntenie kellett: támogathat-e egy olyan kormányt, amely a javaslatból további részleteket akar elsikkasztani, vagy nem. Két javaslatról kellett szavazni: az egyik az elalkuvóké volt, a másik azoké, akik becsületesen meg akartak maradni a népnek tett igéretük mellett. Gróf Andrássy Gyula és gróf Apponyi Albert — akik bizonyára nem valami tulzó demokraták — a becsületesebb javaslatot támogatták. Ellenben a Keresztény Szociális Néppárt tagjai közül négy a becsuletes javaslat *mellett,* négy meg *ellene* szavazott, a többi pedig *megszökött* a szavazás elől. A párt többsége tehát

Hol maradt a nők választójoga?

Noha ezuttal az igéretekben nagyon bőkezüek voltak a klerikálisok: *a nők választójogáról mégis megfeledkeztek.* A nőt alsóbbrendü lénynek tartják, aki nem méltó arra, hogy egysorba kerüljön a férfival.[4]

De hát *a nő nem tartozik-e a néphez?* És lehet-e a *nép* pártja az, amelyik a nőknek nem akar jogot adni? Lehet-e *szociális* párt az, amelyik a szociális bajok alatt kétszeresen szenvedő nőt nem akarja politikailag fölszabaditani? A nők többen vannak, mint a férfiak: beszélhet-e a nép nevében, a demokrácia nevében az, aki a nőket alsóbbrendüségben akarja megtartani?

A nők azonban ne busuljanak azon, hogy *őket* a keresztény szociálisok kihagyták a választójogból. Nyugodjanak bele ebbe a csapásba, hiszen a fekete

---

már ekkor *becstelenül elárulta* programmjának legelső pontját. Folytatódott ez az árulás ,amikor a párt képviselő-tagjai, háromnak a kivételével, beléptek a Wekerle-féle uj kormánypártba, amely a *minimálisnak* tervezett jogkiterjesztés *lényeges* pontjainak visszacsinálására alakult. A *minimális* (Vázsonyi-féle) jogkiterjesztés mellé annakidején a néppárt tagjai is lekötötték magukat. És nemsokára ugyanezek az urak nyeregbe segitették Wekerlét, hogy keresztül vihesse a gróf Tisza István kedve szerint vlaó jogfostást. Hát nem hitszegés ez? Összeegyeztethető ez a keresztény erkölccsel? Vagy éppen ez az a „keresztény világnézet", amelyet országosan kihirdetett legfőbb alapelveik 1-ső pontja szerint minden téren érvényesiteni akarnak?

[4] Érdekesen jellemzi a nő alsóbbrendüségéről való „keresztény" fölfogást a mostanában érvényre emelkedett uj egyházjogi kódex, melyet XV. Benedek pápa 1917 junius 28-án hirdetett ki. Ennek egyik tétele szerint: *férfi vagy fiu hiányában* nő is segédkezhet a misénél, de csak ugy, hogy a segédkező nő mise közben *az oltárhoz ne lépjen* és az oltártól *némi távolságban* feleljen a pap szavaira...

párt a férfiaknak is csak *igéri* a választójogot. Mikor az igéret megtartására kerül a sor, becsapja a férfiakat is.

A papzsák

szerepel a programm második pontjaként. Ismételjük: a klerikálisok nagy engedményt tettek a korszellemnek, a hatalmasan előretörő demokráciának, amikor a papzsák dolgát a szokásos első helyről a másodikra tolták hátra... legalább *papiroson*. A valóságban, persze, tovább is a papzsák a legfontosabb nekik. Nem igaz?... Itt van egy párt, amely szociális és nép-pártnak nevezi magát és amely ezzel azt a hitet akarja kelteni, hogy *a dolgozó proletártömegek érdekeinek védelmére alakult:* és *ez* a párt a papok állami hizlalását hirdeti, még mielőtt egy kukkot is szólt volna a munkások érdekében való reformokról. Hát nem vakmerő hazugság az ilyen pártnak még *a neve* is?

Hogy mit jelent a katolikus autonómia, azzal most nem foglalkozunk. De az alsópapság jövedelmeinek javításáról muszáj néhány szót szólnunk. Tudvalevő, hogy Magyarországon, ahol a népnek nagyobbik fele békeidőben is borzalmas gazdasági és kulturális nyomoruságban tengődik: ebben az országban a papoknak éppenséggel nincs rossz dolguk. Az esztergomi érsekségnek 96.000 hold földbirtoka van, a kalocsainak 87.000, a nagyváradi püspöknek 187.000, a szegény székesfehérvárinak 7656, az egész főpapságnak kerek összegben 1,700.000. Ehhez járulnak óriási készpénzkészletek és egyéb földi javak, amelyeket az evangélium tanitása szerint szét kellene osztani a szegények között, mert csak ezen az áron juthatnak be a főpapok a mennyek országába. Az alsópapság tulnyomó nagy része szintén uri bőségben él; egy kis

töredéke szerényebb jövedelemmel kénytelen beérni, ezeknek azonban *az állam* ád jelentékeny jövedelemkiegészitést *mindnyájunk adójából;* ugy, hogy még az ilyen papok helyzete is sokkal kedvezőbb, mint például hasonló iskolázottságu, de sokkal több és hasznosabb munkát végző közhivatalnokoké. És mindezek ellenére az uj *szociális* pártnak legfontosabb „szociális" kérdése a papi jövedelem szaporitása. Különösen a párbért és a kepét — a hivektől sokszor végrehajtó és csendőr segitségével kikényszeritett természetbeni járandóságokat — szeretnék sürgősen megváltatni; ami annyit tesz, hogy ezentul ezt is az állam fizesse meg a papoknak, *mindnyájunk adójából.*

Nem időzhetünk ennél a kérdésnél sokáig; de mégis, nehogy valaki elfogultsággal vagy igazságtalansággal vádolhasson bennünket, átadjuk a szót egy papnak, *Hock* János országgyülési képviselő, budapesti plébánosnak, aki 1911. évi junius 14-én ezt mondta a képviselőházban:

„... **Azt a rosszul kezelt és elherdált vagyont** (t. i. a főpapi vagyont) sokkal jobban ki lehetne használni, sokkal jobban gyümölcsözővé lehetne tenni és *nem könnyelmü adósságcsinálásokkal kell azt tulterhelni,* hanem örökbérletek alakjában biztositani itt azt a munkakereső szociális tömeget, amely *kénytelen munka hiányában kivándorolni és itthagyni a hazát...*

De sajnos, *nem mindenütt teljesitik még a kulturális és humanitárius föladatokat sem azok a nagy vagyonok.*

Már pedig, ha *jótékonysági intézkedésekre* forditanók egy hányadát, kulturcélokra, egyházi célokra és iskolákra a másik hányadát, a harmadikat pedig a papok arányos ellátására, akkor talán nem volnának dusgazdag papok, de szegény és éhező papok sem volnának. A szekularizációról nem beszélhetne többé itt senki és ha beszélne, az egyházi jogoknak és vagyonnak érdekeit nem csupán az a kétszáz kiváltságos ember merné védelmezni, hanem az auto-

nómia szervébe bevont katolikus közvélemény. Itt van az ideje tehát, hogy **az önző, személyes érdekek** teréről az a pap, legyen bármilyen nagy méltóságu, lépjen le az egyházak közös érdekeinek szolgálatára, mert **amig egy végrendelkezés nélkül elhunyt pap két-három milliót tud örökségül hagyni, a megyéjében pedig roskadoznak az iskolák, éheznek a papok, addig mi a papi vagyont nem tudjuk joggal és megvédelmezhetőleg a közönség elé odaállitani...**

Csak az tekinthető tulajdonképeni lelkiatyának, aki a népet kulturhivatásában, valláserkölcsében gyarapitja, vezeti. És **amig a pap attól a néptől párbéreket végrehajtás utján szed be és elszedi feje alól szokszor a közigazgatási hatóság utján a vánkosokat,** addig mi senkit sem tudunk meggyőzni arról, hogy lelki javára munkálkodunk. *Amig a szentségek kiszolgáltatásáért mi pénzt kérünk*, amig az *„adok, hogy adj!"* elve alapján állunk, addig nincs erkölcsi vezetésünk és fölényünk, mert **a nép nem hiszi, hogy keresztényi szándékból tesszük,** az Istenért, „nem propter Jésu, sed propter esu": *a hasunkért.* A keresztény hitélet akkor virágzott, amikor a papság önkéntes adományokból oltáron élt, mikor is egy szent atya szerint a templom edényei fából voltak, de a papok szivei aranyból. *A hanyatlás pedig rögtön megkezdődött, amikor gyüjteni kezdték a földi vagyont,* a középkor egyetlen igazi gazdasági értékét. Maga Cantu Caesar mondja, hogy **a középkor összes bünei az anyagi javakkal visszaélő papságból indultak ki.**

Ime Hock János — katolikus pap — igy vázolja meg a papzsák természetrajzát. Ő mondja, hogy *ha* van papi nyomoruság *(mi* bizonyitani tudjuk, hogy *nincs)*, akkor ennek az legyen az orvoslása, hogy a nagypapok tömérdek jövedelmét arányosan kell fölosztani a papság között. Nekünk ugyan más a véleményünk, de elfogadjuk Hock álláspontját annak a bizonyitására, hogy a papzsák tömésére nem szabad és nem szükséges ujabb állami eszközöket igénybe venni.

A *nép* pártjának, az uj *szociális* pártnak azonban nincs égetőbb problémája, nincs sürgősebb szociális reformja a papok hizlalásánál. Persze, meg kell vásárolni a papot, állami pénzen kell megvásárolni, hogy buzgólkodjék a nép butitásában és politikai fölhajtásában.

Szédelgés a jogegyenlőséggel.

A programm következő pontja a belpolitikában *jogegyenlőséget* követel, *a nemzetiségi kérdésben* pedig követeli, hogy az ország „bármilyen anyanyelvü" polgárai „a politikailag egységes magyar nemzeti államban faji sajátságaik ápolását, nyelvük müvelését ugyanazon szabadsággal gyakorolhassák".

Ami a belpolitikai jogegyenlőséget illeti: erről már beszéltünk, amikor a választójogi programmról volt szó. Rámutattunk arra, hogy a klerikálisok, akik — ha nagyon muszáj — tudnak jogegyenlőséget *igérni*, hogyan valósitják meg ezt az igéretüket, ha hatalomra jutnak. Ehhez alig van hozzátenni valónk. Csak azt kellene még megkérdezni az egyenlőjoguság alapján álló (!) „szociális" párttól: vajjon **követeli-e a főrendiház eltörlését?** Ugyanis, bármilyen demokratikus képviselőházat kapjunk is: amig megmarad a főrendiház (különösen mai szervezetében), addig igazi egyenlőjoguságról szó sem lehet. Néhány tucat báró, gróf, herceg és főpap — a legfelsőbb uralkodó réteg — bármikor fölrughatja a képviselőház határozatait. Az igazi népképviselet akaratával bármikor szembehelyezkedhetik a született kiváltságosok maroknyi csapata és visszadobhatja vagy mélyrevágó módositásokkal hatásuktól megfoszthatja a képviselőházban elfogadott törvényjavaslatokat. Akarja-e az uj párt a főrendiház eltörlését? Akarja-e, hogy a mágnások és főpapok néhány száz főnyi gyülekezeté-

nek ne legyen ugyanannyi hatalma, mint *huszmillió* embernek együttvéve? Ha akarja: *miért nem mondja meg nyiltan, ugy, mint a szociáldemokrata párt programmja?* Ha pedig nem akarja — és nyilvánvaló, hogy nem akarja, mert egy kukkot sem mond róla —, akkor hogy mer egyenlőjoguságról beszélni? Hogy mer a belpolitikai jogegyenlőség követelésével szédelegni? Olyan butának hiszi a munkásokat, hogy bedülnek az efféle nyilvánvaló csalásnak!?

... A nemzetiségi kérdésben nagyon homályos a klerikálisok programmja. *Teljes nemzeti egyenlőjoguságot* nem mer ugyan követelni, amint kellene; valamit azonban — bár nagyon homályos és nyulékony frázisokba burkolva — mégis igér. Ennek az oka előbbi fejtegetéseinkből megérthető: a *magyar* polgárság és parasztság *nagy* tömegeire a klerikálisok nem számithatnak, a munkásokra sem, hát kénytelenek a nemzetiségeknek igérni valamit, hogy legalább onnan sorozhassanak maguknak hivőket és hiveket. De bujkáló politikájukkal ott sem fognak sokra menni.

Az ázsiai közigazgatás

egyik legnagyobb csapása a mi népünknek. Bizonyos, hogy a demokráciára ezen a téren igen nagy munka vár. Méltán érdekelhet tehát bennünket, hogy mit követel és mit igér *ezen a téren* az uj párt, amely a *nép* pártjának nevezi magát. Hát követeli *„a közigazgatás demokratikus átszervezését* ... hogy a közigazgatás *a nép igazi érdekeit szolgálja"*.

Mi azonban kénytelenek vagyunk megjósolni, hogy a munkásságnak ez nem lesz elég. A vármegyei és községi közigazgatás *demokratikus* átszervezéséhez még a legteljesebb — férfiakra *és nőkre* egyaránt kiterjedő — választójog sem elég. A vármegyének és a községnek a cenzusos választójogon kivül van még

egy nagy — még a mérsékelt cenzusu választójognál is nagyobb — rákfenéje: *a virilizmus.* A vármegyei és községi képviselőtestületek fele nem *választás* utján, nem *a választók akaratából* gyakorolja hatalmát, hanem a vagyon alapján. A képviselőtestületek fele *a legnagyobb adófizetők* sorából kerül ki. Csalásból, sikkasztásból, uzsorából vagy csak egyszerü és törvényes munkásnyuzásból került-e ki a nagy vagyon: az mellékes, a legnagyobb adófizetők elfoglalják a képviselői székek felét és mivel a főtisztviselőknek is helyük és szavazatuk van a képviselőtestületben: *a nagyvagyon túlsulya* biztositva van a községben, a városban és a vármegyében egyaránt. Ha a *választások* utján betöltendő mandátumokat mind a nép emberei hóditanák is meg: *a virilizmus biztositja a nagyvagyon korlátlan uralmát.*

Ezzel szemben *a nép* derék, ujra keresztelt pártja követeli-e a virilizmus eltörlését? *Követeli-e, hogy a vármegyében és a községben szünjék meg a nagybirtokosok, papok és általában az uri klikkek uralma!?* Eszükbe sem jut. Nekik *csak hazug, szédelgő frázisaik vannak a nép számára.* Közigazgatási demokrácia a virilizmus meghagyásával: fából vaskarika. *A nép igazi érdekeinek szolgálata* a nagyvagyonuak többségének intézményes biztositása mellett: közönséges otromba svindli, mellyel csak a legbárgyubb embereket lehet megfogni.

Az oktatásügy, vagy: jezsuita lapulás.

A programmnak egy nagyon kényes pontja: *az oktatásügy,* a nép gyermekeinek nevelése. Az uj párt követeli „a közoktatásügyi tanrendszer olyan fejlesztését, hogy az a gyakorlati élet követelményeinek teljesen megfeleljen".

Tessék ezt elolvasni tizszer, ötvenszer, százszor:

kiviláglik-e belőle, hogy mit követelnek a klerikálisok?... Az oktatás feleljen meg a gyakorlati élet követelményeinek! Ebbe a frázisba minden belefér. Belefér a lehető legjobb népoktatás is; de belefér az a papi és földesuri bölcseség is, hogy: „Ej, tanító ur, *imádkozni* tanitsa a gyerekeket, ne természetrajzra és alkotmánytanra, ugyis olyan huncfut már a paraszt, hogy nem birunk vele, hát ha még jobban kitanitja..."

De ne törjük sokat a fejünket azon, hogy miféle értelem huzódik meg a fekete programm frázisa mögött, hanem nézzük azt, hogy *eddig mit cseleked-tek* a feketék a nép müvelése érdekében.

Az ő kezükben van nemcsak a templomi szószék, hanem *az iskola* is. A legutóbbi időkig egészen övék volt az iskola és még most is övék a népiskolák kétharmad része, sőt a *névleg* (sajnos, még csak névleg) állami és községi iskolákban is még mindig a papok az urak. A tömérdek egyházi vagyon fejében kötelességük lett volna a népnevelésről gondoskodni. Ehelyett mi történt? Magyarország népe Európa népei sorában egészen hátul kullog müveltség dolgában. A lakosságnak több mint harmada irástudatlan. Egy millió iskolaköteles gyermek egyáltalában nem jár iskolába. És — a görög keletieket kivéve — éppen a katolikus iskolák a legrosszabbak, amit bizonyit a *hivatalos statisztika.* (Már pedig gróf Apponyi Albertről és gróf Zichy Jánosról nem tehető föl, hogy ők a hivatalos statisztikát a katolikus egyház rovására meghamisitották volna.) Még a magyar hazaffyasvalláserkölcsös képviselőház is megbotránkozott, mikor pár év előtt a képviselőházban egy interpelláló képviselő (az „Uj Korszak" leleplezései alapján) elmondta, hogy a sok milliós jövedelmü egri érsekség népiskoláinak nagy részében 80—150 gyermek jut egy

tanitóra, sőt 200—300 gyermek is!

A középiskolák és a főiskolák is a papok kezében vannak. Ott is megakasztják az igazi tudomány terjedését. Ezért van az, hogy Magyarország hátul kullog a kulturországok sorában. *Az egyház* esküdt ellensége a tudománynak, a szabad kutatásnak, az igazság szabad hirdetésének. A középkorban máglyára vitte, elevenen megsütötte az igazi tudományosság hirdetőit. Ma már nincs akkora hatalma, de ma is a középkori szellemet ápolja. Aki ezt nem tudná, azt csak Prohászka püspök esetére figyelmeztetjük: a székesfehérvári püspök — aki hüséges, tizenhárompróbás klerikális, de belátja, hogy a gonosz szociáldemokraták miatt kissé alkalmazkodni kell az uj időkhöz — ez a püspök hét évvel ezelőtt valamivel szabadabb szellemben mert irni és mi lett a jutalma? a római pápa ráncba szedte őt és könyvét indexre tette, vagyis a *keresztény emberek számára tilalmas könyvek* lajstromába iratta be.

Ilyen a klerikalizmus. Ellensége a becsületes népoktatásnak, ellensége a tudománynak, a világosságnak. Hát mit várhat Magyarország munkásnépe a feketék oktatásügyi programmjától?

Mi, szociáldemokraták, követeljük az egész közoktatás államositását, a mi jelszavunk: *ki a papokkal az iskolából!* mi a lehető legjobb népoktatásért küzdünk, mi azt akarjuk, hogy a nép gyermekei ingyen kapjanak iskolai szereket, iskolai élelmezést és — ha tehetségesek — ingyen, közköltségen tanulhassák végig még a legmagasabb foku iskolákat is. Mi azt akarjuk, hogy a nép tehetséges gyermekei eljuthassanak a tudomány legmagasabb fokára és azt akarjuk, hogy *minden gyermek* a lehető legtökéletesebb iskolai kiképzésben részesüljön.

Ezzel szemben meg kell nézni a klerikálisok okta-

tásügyi programmját: gumiból való frázis. Még *igéretet* sem akarnak tenni a jövendőre nézve. De talán *nem is mernek* igéretet tenni; hiszen akárki az orruk alá pörkölhetné: hamis és hitelt nem érdemlő a ti igéretetek, ezer esztendő óta mind a mai napig *egyik legnagyobb vétketek a nép mesterséges elbutitása!* ... Tudják ők jól, hogy ezzel a váddal szemben nincs semmiféle védelmük, azért nem mernek oktatásügyi programmot adni. Mivel azonban egy *„nép"*-párt még sem hallgathatja egészen agyon ezt a fontos kérdést: hát jezsuita óvatossággal és furfanggal, a jezsuita lapulás nem ismeretlen módszerét alkalmazva, egy semmitmondó frázissal kerülik meg a rájuk nézve oly nagyon kinos kérdést.

Földbirtokpolitika.

Magyarországnak egyik legnagyobb szerencsétlensége, a nép boldogulásának egyik legnagyobb akadálya az, hogy a földbirtok legnagyobb része néhány ezer földbirtokos kezében van, a falusi nép milliói pedig föld nélkül, mint olcsó bérmunkások, tengetik életüket.

Nem akarok közismert dolgokat apróra részletezni, de néhány sokatmondó számra mégis hivatkoznom kell.

Magyarországban (Horvát-Szlavonországok nélkül) 1913-ban 46½millió (pontosan 46,542.618) kataszträlis holdat tett ki a termőföld területe. Ebből nem egészen 19 millió (18,936.400) hold jutott az összes törpe- és kisbirtokosokra; a középbirtokosokra (100—1000 holdig) és a nagybirtokosokra (1000 holdon fölül) pedig jutott 27½ millió holdon fölül (27,579.218). A közép- és nagybirtokosok száma volt (az 1910-ik évi népszámlálás szerint) 18.245; a kis- és törpebirtokosoké 1,962.459, tehát több mint százszorosan fölül-

multa a közép- és nagybirtokosok számát. Vagyis: 18.245 ember birja a földnek majdnem háromötöd részét (59·3%), 1,962.000 ember pedig kétötöd részét (40·7%). De meg kell még jegyezni, hogy a törpebirtokosok (5 holdon aluliak) száma majdnem 1,400.000 és ezek közül is 282.000-nek csak egy holdon aluli birtoka van, tehát tulajdonképen ezek is nincstelen emberek. A teljesen földnélküli mezőgazdasági népesség (cseléd, munkás, napszámos) száma pedig meghaladja az 1,800.000-ret, vagyis az egy holdon aluli birtokosokat is számítva: 2,200.000 körül jár a mezőgazdaságban foglalkozó nincsetlenek száma.

18.000 embernek 27½ millió holdja van, 282.000-nek alig van valamije, 1,800.000-nek pedig semmije sincs!

Tovább. Ha csak a nagybirtokosokat (az 1000 holdon fölülieket) tekintjük, ezeknek száma 2066, birtoka pedig majdnem 12,000.000 hold. Tehát *kétezer* ember kezében tartja az országnak több mint negyedrészét, közel *kétmilliónak* pedig semmije sincs. Még szembeötlőbb lesz az aránytalanság, ha még azt is följegyezzük, hogy 1913-ban 128 volt a 20.000 holdnál is nagyobb gazdaságok száma s ezeknek a termőterülete majdnem 6½ millió holdat tett ki. Ennek a *128 embernek* több földje van, mint *másfél millió* 0—10 holdas törpe- és kisbirtokosnak együttvéve, vagy mint a majdnem *400.000 fönyi* 10—20 holdas kisbirtokosnak, vagy mint a körülbelül *200.000 fönyi* 20—50 holdas kisbirtokosnak.

Tovább. Az összes földbirtoknak körülbelül harmadrésze *kötött* birtok, vagyis olyan, amely tulajdonosa és annak örökösei számára meg van kötve, forgalomba vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon nehezen kerülhet. Ezek között fontos helyet foglalnak el az *egyházi birtokok*, amelyeknek terjedelme

(az 1895-i megállapitás szerint) 2 millió 353 ezer hold és a *hitbizományi birtokok* 2 millió 329 ezer holdnyi terjedelemmel. Az egyházi birtokokat jobbára néhány tucat érsek, püspök és kanonok élvezi, ugy hogy *némelyik püspöknek százezer holdnál is nagyobb birtoka van;* a hitbizományok száma 92, ugy hogy egyre átlag *25 ezer hold* esik, annyi, amennyin 2000—2500 parasztcsalád szépen megélhetne.

Ilyen a földbirtok megoszlása Magyarországban. Néhány száz embernek annyi a földje, hogy azt sem tudja mit csináljon vele, néhány millió meg „hazátlan bitang", akinek akkora darabka föld sem jut, amekkorában az agyonhajszolt, összeroskadt testét el lehetne temetni. Néhány száz vagy néhány ezer ember a földbirtoktulajdonából *munka nélkül is bőségben élhet,* tejben-vajban fürödhetik, néhány millió pedig még munkát sem kap; és ha kap, éhségbérért, jobbágyi sorban kénytelen robotolni; ha pedig sorsán javitani akar, kénytelen *kivándorolni.*

Igy hát a magyar földbirtokpolitika a paraszti nép millióit a legnagyobb nyomoruságra kárhoztatja. De inséges életre kényszeriti a többi dolgozó rétegeket is, mert ez a földbirtokpolitika az oka egyrészt annak, hogy *az ország keveset termel,* másrészt annak, hogy *a mezőgazdasági népesség keveset keres és igy nem vásárlóképes.*

A magyar föld sokkal kevesebbet terem, mint a müveltebb országok földje és mint az olyan országoké, amelyekben nincs *holtkézi* (egyházi és hitbizományi) birtok. Egy hektár[5] föld átlagos buzatermése Magyarországban 13.00 métermázsa, Ausztriában 13.80, Franciaországban 14.00, Angliában 21.00, a Né-

[5] 1 hektár = 1·78 (valamivel több, mint egy és háromnegyed) katasztrális hold.

metbirodalomban 21.40, Hollandiában 23.50, Belgiumban 26.00. (Olaszországban csak 10.50, Oroszországban 7.00.) Egy hektár átlagos burgonyatermése nálunk 78.00, Ausztriában 100.00, a Németbirodalomban 136.00, Angliában 164.00, Hollandiában 172.00, Belgiumban 190.00 métermázsa. Ennek a különbségnek *részben* az éghajlati viszonyok az oka. De *főképen* a helytelen birtokpolitikának és vámpolitikának meg a nép nagy kulturális elmaradottságának köszönhetjük, hogy Magyarország mezőgazdasági termelése ennyire hátul kullog a müvelt országok mögött. Minálunk az uralkodó nagybirtokososztály óriási vámokkal lehetetlenné teszi a külföldi termények behozatalát, biztositja a termények magas árát és ezzel a nagybirtok *munkanélküli jövedelmét.* Igy azután a közép- és nagybirtokos nem kénytelen magát megerőltetni, nem kénytelen *minél többet* termelni; sőt a nagybirtok érdeke azt kivánja, hogy a termelés ne növekedjék nagyon, *a vámbelföldi termelés ne haladja nagyon tul a szükségletet,* nehogy a nagyra növő árukinálat leszoritsa a magas árakat.

De ezt nem tekintve: *az egyházi és a hitbizományi birtok nem is képes, nem is akar tisztességesen termelni.* Az a püspök, akinek 10.000—100.000 hold birtok jut haszonélvezetre, fejedelmi fényüzésben élhet akkor is, ha a birtokon gyönge gazdálkodás folyik; de nem is ért a jó gazdálkodáshoz, hiszen nem az a mestersége; azonkivül rendszerint *kizsarolt* állapotban kapja meg a birtokot, mert az elődje is csak azzal törődött, hogy minél kevesebb befektetéssel és fáradsággal vegye ki a föld zsirját, hiszen nem tudhatta, mennyi ideig használhatja, mikor kap még nagyobb püspökséget vagy mikor hal meg. Az uj püspök is folytatja a régi rendszert és a drága jó földek, amelyeken sok tizezer parasztcsalád boldogan él-

hetne, siralmas állapotban vannak, félannyit sem teremnek, mint amennyit rendes kezelés mellett teremhetnének. Igy van ez nagyjában a hitbizományi (főuri) birtokokkal is. Ezért ad a jó magyar föld kevesebb kenyeret, mint más országok földje. És ezért rongyos, éhes proletár a földnélküli magyar paraszt: hiszen a *külterjesen* mivelt holtkézi birtokon kevés a munkaalkalom és mivel a kevés munkaalkalomra sok munkáskéz kinálkozik: nyomoruságos a bér, kevés a kereset.

Azonban a paraszti birtok is keveset terem, mert a nép nagyobb része müveletlen, tudatlan, babonás, mezőgazdasági oktatásban nem részesül, ősi módon, ócska eszközökkel és módszerekkel gazdálkodik. *Papi kézben levő, klerikális szellemü iskolákban nevelkedik vagy iskolát még kivülről is alig lát a nép: ezért van az, hogy a kisbirtok mivelése és termése is nyomoruságos.*

Ennek pedig az a következménye, hogy a mezőgazdasági népesség — rendes időben is — *nem vásárlóképes,* nem olyan jó vevője az ipari készitményeknek, mint amilyen máskülönben lehetne. Képzeljük csak el: 5½ millió a mezőgazdasági *keresők* száma és ezekhez 7 millió 865 ezer eltartott tartozik; *ha ennek a tizenhárom milliónál is több embernek a nagy része nem volna kénytelen mezitláb és rongyosan járni, hány millióval több cipő és öltöny fogyna!* ha minden kereső évenkint csak eggyel vehetne több könyvet, mint most (most többnyire egyet sem vesz), ez 5½ millió könyv volna! ha intenziv gazdálkodás folyna: mennyi gép és mütrágya és egyéb ipari készitmény kellene ehhez! Szóval: a mezőgazdaság, ha a mostani birtokpolitikát és kulturátlanságot meg lehetne szüntetni, óriási munka- és kereseti lehetőségeket biztositana az ipari és kulturális termelésnek is,

amellett, hogy a mezőgazdasági nép maga is emberhez méltó sorsba emelkednék. A fejlődés mesés lehetőségei nyilnának meg az egész ország számára!

Ezért van az, hogy *minden demokratikus párt a mostani agrárpolitika gyökeres megváltoztatására törekszik.* És ezért *kénytelen* a keresztény-szociális néppárt is — mint ahogy azt a jelen füzet elején közölt kiáltvány mutatja — agrárprogrammot vallani.

Tehát a klerikálisok *földbirtokpolitikát* követelnek. Mert muszáj nekik! De milyent? Olyant, amely „a jelenlegi birtokmegosztás arányositása mellett minél több embert juttat földhöz..." Minél több embert földhöz juttatni: nem gyönyörü igéret?! Gyertek, szegény földnélküli Jánosok, gyertek ti, grófok és nagypapok ezeréves keserü jobbágyai, gyertek, az uj párt minél több embert akar földhöz juttatni!

De hogyan? „A jelenlegi birtokmegosztás arányositása" által.

Arányositás: uriasan hangzó szó és Földnélküli János nem érti. Földnélküli János hall valamit, a *birtokmegosztásról; ezt* érti. Az arányositás: ez huncfut uri szó, ezt nem érti. De nem is töri rajta a fejét (*gondolkodásra* ugy sem nevelte a papos iskola, a tömjénfüstös templom és az alkoholgőzös kocsma), tehát szegény János nem gondolkozik tovább, *a földbirtokmegosztást* megérti, ez neki elég.

Igy számit az uj párt fekete vezérkara. Azonban a gonosz szociáldemokrácia gondolkozásra tanitja Dózsa György népét és a szocializmus átkos hatása alá került János most már ilyeneket fog mondani:

— Miféle földbirtokot akarnak a méltóságos gróf és püspök urak megosztani?*az egyházi birtokokat?* a püspökök 10—30—100 ezer holdjait, amelyek most ebek harmincadján vannak? vagy a grófi hitbizományokat, amelyek közt öt darab van 100.000 holdasnál

nagyobb és 31 darab van 10.000—50.000 holdas? és amelyek nagyobbrészt szintén *amerikáznak az ország kárára?* Vagy csak a szabadkézi nagybirtokot, amely mégis tisztességesebben gazdálkodik, mint a holtkéziek? Én, Földnélküli János, millió és millió jobbágytestvérem nevében *emezeket* is elfogadom, de *amazokat* is követelem, mert azt akarom, hogy *minden* föld (papi föld, grófi föld, bankföld, zsidó föld) *annak teremje a gyümölcsöt, aki megmunkálja.* De mondják meg a méltóságos és kegyelmes urak: akarják-e hát, hogy a holtkézi birtok — a hazának és a népnek ez a veszedelme — a nép kezébe jusson és ne legyen tovább is herék kitartója!?

János, a szocializmustól „megmételyezett" János, nem is vár feleletet erre a kérdésre. Tudja, hogy a *grófok és püspökök* vezérlete alatt álló párt tulajdonképen azért alakult, hogy a grófok és a papok kiváltságait és a kiváltságok alapjául szolgáló óriási földbirtoktulajdont megvédje a „fölforgatókkal" szemben. Ennélfogva tudja, hogy *a grófok és nagyurak pártja nem akarhat és nem is akar becsületes földbirtokpolitikát.* És igy nyugodt lélekkel mondhatja: — *Méltóságtok és kegyelmességtek csalnak,* de én — aki ezer esztendeje a rabszolgájuk voltam — már nem hagyom magamat megcsalni. Még azt a kisebb igéretet sem hiszem el méltóságtoknak, hogy becsületes mezőgazdasági népoktatást akarnak. Mert ennek az alapja a *természettudományos* népoktatás lenne, ezt pedig méltóságtok nem akarják (mert ez fölnyitná a nép szemét), hanem azt akarják, hogy jégeső elibe harangozzon a kántor, hogy szárazság idején processzióval könyörögjön a nép esőt a szentektől, hogy (öntözőcsatornák helyett) szentelt vizzel növelje a pap a földek termékenységét... babonát és tudatlanságot akarnak önök, hogy a nép olcsó job-

bágy maradjon és bőségesen adózzon a szent hókuszpókuszokért. Az önök programmja csalás! Ezzel szemben a magyarországi szociáldemokrata párt programmja ezt mondja:

Követeljük a *kötött birtok* intézményének *megszüntetését.* (14-ik pont.)

Követeljük *az egyházi birtokok elkobzását és köztulajdonba vételét; e birtokok munkásszövetkezeteknek adandók bérbe* s jövedelmük csakis kulturális célokra forditandó.

Ez világos beszéd. Ennek a programmnak nincs hátulsó ajtaja, amelyen ki lehessen bujni. Ezt megértheti mindenki.

Persze, könnyü annak világosan beszélnie, akinek nincsen csaló szándéka. A homályos, többféleképen értelmezhető beszédre annak van szüksége, aki be akarja csapni az embereket. De, tisztelt „szociális" népvezér urak, a szocialista lámpás rávilágit az önök hamisságára, önöknek most már nehéz dolguk lesz.

Maszlag a munkásoknak.

Az uj párt, amely egyenlő buzgalommal akarja kiszolgálni a nagypapokat, a latifundiumos mágnásokat, a birtokos parasztokat, a földnélküli jánosokat és — mint később látni fogjuk — a kisiparosokat: természetesen az ipari munkásságnak is fölajánlja szolgálatait. Követeli a „munkásság *önvédelmét* célzó gazdasági szervezkedésének szabadságát, a szakszervezetek jogviszonyának, *a sztrájkjognak sürgős rendezését,* a munkásbiztositás kiépitését, *a munka szabadságának védelmét*" ... és igy tovább, mint e füzet elején olvasható.

Nyilvánvaló, hogy ez a programmpont a hatalmasan fejlődő szocializmus nyomása alatt született. Azonban az is bizonyos, hogy gondolkozó munkás éppenséggel nem fogja beérni azzal, amit a főpapi

és grófi népboldogitók igérnek neki.

Mindenekelőtt egészen kétségtelen, hogy a munkások ma már nem kérnek aż olyan szervezkedésből, amely az *önvédelmet* célozza. *A munkásság állandó harcban van a kapitalista osztállyal és ez a harc csak a kapitalizmus megszünésével érhet véget.* Mint müvelt emberek, kivánhatjuk azt, hogy ez a harc a kulturának megfelelő, emberséges formák között menjen végbe; de *mint a társadalmi fejlődés törvényeinek ismerői, nem kivánjuk és nem is hihetjük, hogy a munkásság harcát föl lehet függeszteni, abba lehet hagyni vagy az önvédelemre lehet szoritani.* Mint munkások, meg akarjuk hóditani a termelőeszközöket és azokat a társadalom tulajdonává akarjuk tenni. Mink a váron kivül vagyunk és *a várat be akarjuk venni, tehát ostromolnunk kell a várat, tehát támadó harcot kell folytatnunk,* hogy folyton előbbre jussunk, hogy a várnak egyik bástyáját a másik után elfoglalhassuk. *Támadni és folyton támadni, előre és mindig előre: csak ez lehet a mi jelszavunk és csak ez lehet a mi szervezkedésünk célja.* Önvédelem?... köszönjük, ebből nem kérünk. Aki nekünk ezt ajánlja, az hamis uton jár. Aki az *önvédelmet* célzó szervezkedés szabadságát kivánja, az bizonyára *ellensége a támadó és hóditó célu szervezkedésnek.* Nekünk pedig csak ilyen célu szervezkedés kell!

„A szociális munkásbiztositás kiépitése?"... frázis, gumiszerü frázis! Mindenki azt érthet alatta, amit akar. *Miért nem vall az uj párt nyilt, becsületes szociális programmot a munkások javára?* A szociáldemokrata párt ebben a tekintetben is nyiltan megmondja, hogy mit akar. Akarja a következőket:

Az összes foglalkozási ágakban alkalmazottaknak *betegség, baleset, munkanélküliség, rokkantság és aggkor esetére való kötelező biztositását* a biztosi-

tottak önkormányzatával és *azok megterheltetése nélkül.* (18. pont.)

A mezőgazdasági, a földmunkásoknak és a cselédeknek, a háziiparban foglalkozóknak, valamint minden külön törvény rendelkezései alá tartozó alkalmazottaknak *egyenjogusitását az ipari munkásokkal.* (16. pont.)

A munkakönyvek, munkás- és cselédigazolványok eltörlését. (17 pont.)

Legföljebb 8 órás napi munkaidőt minden munkás és cseléd számára. A 14 éven aluli gyermekeknek kereseti munkától való eltiltását. *A nők eltiltását az éjjeli, valamint a szervezetükre káros munkától.* Az éjjeli munka eltiltását, kivéve azon üzemeket, amelyekben a megszakitás müszaki okokból vagy közjólét szempontjából elkerülhetetlen. (19. pont.)

Hetenkint *legalább 36 órás, megszakitatlan munkaszünetet, kivétel nélkül minden alkalmazott munkás és cseléd számára.* (20. pont.)

Ezeket követeli a szociáldemokrata párt és pedig követeli nyiltan, határozottan, kertelés nélkül. *Követeli és minden alkalommal küzd ezekért a követelésekért őszintén, a legnagyobb határozottsággal és áldozatkészséggel,* semmiféle melléktekintettől nem gátolva. A szociáldemokrata párt *teheti* ezt, mert a *munkások* pártja, tehát *csak a munkások érdekeit nézi,* csak ezekért küzd, nem kénytelen jobbra és balra kacsintgatni, együttesen „szolgálni" nagybirtokosok és cselédek érdekeit, latifundiumosok és földnélküli jánosok, tanoncnyuzó iparosok és kuzsorázott proletárgyerekek, gyárosok és bérmunkások érdekeit... szóval: egy szájjal egyszerre hideget és meleget fujni.

„A sztrájkjog sürgős rendezése?"... Köszönjük, ebből nem kérünk! *A sztrájkjog rendezése alatt a munkások nyilt és alattomos ellenségei rendszerint a sztrájkok lehetőségének és sikerének korlátozását értik.* A szociáldemokrácia táborában szervezett munkásság *már kivivta magának a sztrájkjogot.* Kiviv-

tuk magunknak kimondhatatlan szenvedések és áldozatok árán. De *kivivtuk* és most *megvan* és *senki tőlünk soha többé el nem veheti,* még a „sztrájkjog rendezése" ürügyén sem! Ezzel a nehezen kivivott joggal a munkásság a maga belátása szerint él, *akkor rendez sztrájkot, amikor szükségesnek és célravezetőnek látja.* A szociáldemokrata munkásság a maga erejéből kiverekedett sztrájkjog segitségével óriási előnyöket vivott ki a munkabérek fölemelése, a munkaidő leszállitása és a munkaviszonyok egyéb módon való javitása terén. Most azután a munkásság legádázabb ellenségei, a leggonoszabb junkerek — Tiszáék és társaik —, akik a sztrájkot mindig ellenezték és elitélték... most ezek a derék munkásbarátok „rendezni" akarják a sztrájkjogot. *Ezekhez* csatlakoznak a fekete munkásboldogitók. Egy okkal több, hogy minden önállóan gondolkozni tudó munkás óvakodjék tőlük, kerülje ezeket a gonosz ellenségeit.

„A munka szabadságának védelme?"... erről ne beszéljünk sokat. Ez a munkásság magasrangu jóakaróinak tolvajnyelvén annyit tesz, hogy: *a sztrájktörők védelme,* a testvérárulók védelme, közös ügyünk alattomos, becstelen ellenségeinek védelme. Aki *ezért* lelkesedik, annak csakugyan a feketéknél van a helye, az bátran csatlakozhatik hozzájuk.

„A tanoncrendszer reformja?"... a kisiparnak, amelyet ők szintén meg akarnak védeni, sok tanoncra, sok olcsó, fokozottan kizsákmányolható apró rabszolgára van szüksége. A munkásság azonban azt követeli, hogy a zsenge gyermekeket védjük meg a kizsákmányolástól. Hogyan lehet ezt a két ellentétes érdeket összeegyeztetni? Miért nem teszik a feketék magukévá a mi programmunkat, amely *a 14 éven aluli gyermekeket teljesen el akarja tiltani a kereső munkától?*

És a „női munkának szabályozása és fokozottabb védelme“ helyett, gumiszerü frázisok helyett, miért nem mondják meg nyiltan, hogy *milyen intézkedésekkel akarják a proletárnőket megvédeni?* De ne legyünk kiváncsiak a feketék véleményére. **Akik választójogi követelésükből a nőket teljesen kifelejtették, azoktól senki sem várhatja a munkásnők komoly védelmét.**

„Az ipar védelme.“

Külföldi elvtársaink példáját követik a keresztény-szociális vezérek azzal, hogy a kisiparosokra is kivetik hálójukat.

Külföldön elég jól beütött nekik a kisiparosmentés. A gazdasági fejlődés kérlelhetetlen törvényei által a romlás örvényébe sodort kisiparos a szalmaszál után is kapkod. Egyfelől a nagytőke szorongatja, másfelől a „követelődző“, „telhetlen“ munkásokkal gyülik meg a baja, kétségbeesésében tehát az igéretekkel nem fukarkodó klerikalizmushoz, az isten és a szentek segedelméhez folyamodik.

Nálunk azonban sokkal nehezebben megy ez a dolog. Ugyanis a kisiparosok jórészébe belenevelődött az a meggyőződés, hogy *boldogulásukat csak az önálló vámterülettől, sőt csak a perszonál-unió megvalósitásától várhatják.* Eszerint Magyarországnak meg kellene szüntetnie az Ausztriával való többféle közösséget és csak az uralkodó személyének közösségét tarthatná fönn. Az ám, csakhogy aki ezt követeli, az ellentétbe jut az udvar politikájával. A nagypapok bölcsen óvakodnak attól, hogy ilyen ellentétbe keveredjenek, mert hiszen az ő kiváltságos gazdasági és politikai helyzetüknek legfőbb támasztéka — természetesen kellő ellenszolgáltatás fejében — az istentől való hatalom és tekintély, meg a vele szoros kapcso-

latban levő oligarchia. Ezért a klerikálisok csak „közös-ügyes" politikát csinálnak, ami pedig rendkivül megneheziti nekik a kisiparosokhoz való hozzáférkőzést. Mindamellett szerencsét próbálnak, hátha mégis sikerül kisiparosokat fogni. Azt mondják: „Követeljük *az ipar hathatós védelmét*" . . . satöbbi.

Itt mindjárt fölmerül az a kérdés: *Ki ellen* akarják megvédeni „az ipart?" (Értsd: a *kisipart!)* A gyárak versenye ellen? Az óriási nagyipari vállalatok ellen? Ez képtelenség. A gazdasági fejlődés iránya: egyre nagyobb, hatalmas iparvállalatok keletkezése. Ezt nem lehet visszacsinálni, még megállitani sem lehet. Nincs hatalom, amely erre képes lenne. Hát ki ellen? A „követelődző", „telhetetlen" *munkások* ellen, akik nagyobb bérért és kisebb munkaidőért küzdenek? Ha *ez ellen* akarják megvédeni a kisipart: *mondják meg nyiltan!* Igen ám, de akkor meg hogy szerezzenek hiveket a munkások közül? . . . Hiába, a huncfutság mégis csak nehezebb kenyér, mint a becsületesség.

Aki csak valamit is foglalkozott a gazdasági fejlődés kérdésével, az tudja, hogy a nagytőke versenye mellett a kisipar általában csak tengődő életet folytathat és kénytelen egyre összébb zsugorodni. A sorvadó kisipart különféle állami szubvenciókkal, *a tanonctenyésztés és tanoncnyuzás megengedésével* és egyéb ilyen injekciókkal próbálják ideig-óráig valahogy támogatni. Teszik pedig ezt az uralmon levő osztályok azért, hogy ilyen módon egy konzervativ — a régi állapotokhoz makacsul ragaszkodó — testőrseregük legyen a „fölforgató" törekvésekkel szemben, a saját uralmuk védelmére. De a kisipart *megvédeni* a nagytőke versenyével szemben: képtelen vállalkozás. Az ipari szövetkezetek és az önálló ipar-

kamarák — a konzervativok eme vesszőparipái — egyáltalában nem változtatnak ezen az igazságon. Hiszen az ipari szövetkezetek mesterséges támogatására sok minden történt Magyarországon és az Országos Központi Hitelszövetkezet tudná legjobban megmondani, milyen siralmas volt az eredmény.

Mondtam már, hogy a magyar kisiparosoknál a klerikálisoknak nem lesz olyan könnyü dolguk, mint Luegernek és társainak Bécsben és Ausztriában volt, vagy mint a német birodalmi centrumpártnak, vagy a belga klerikális pártnak. Megmondtam, hogy *miért*. De ezenkivül a programmjuk sem alkalmas arra, hogy a kisiparosok közt hóditson; hiszen az a párt, amely oly bőkezüen igérget minden irányban, a kisiparosoknak még *igérni* sem tud egyebet, mint „hathatós védelmet". Mi ez? Szappanbuborék; szines, de tartalmatlan és ha a kritika ráfuj: szétpattan.

A szociáldemokrácia nem biztatja a kisiparosokat semmiféle mentőakcióval. A szükségszerü fejlődésnek nem akarunk utjába állani, de hiába is próbálnánk meg. A fejlődés a kisiparnak minden nap uj és uj ágait itéli halálra. Ha valaki ma szekérfuvarral akarna versenyt csinálni a vasutaknak, vagy lóval vontatott hajóval a gőzhajóknak, vagy házi szövőszékkel a textilgyárnak: az — ha ugyan a bolondok házába nem dugnák — gyorsan belebukna vállalkozásába. Szemünk láttára haldoklik számos kisipari ág. Ki tud ezen segiteni? És ki siránkozik emiatt? Valamely uj termelési mód csak akkor szorithatja ki a régit, *ha a társadalmi szükségletek kielégitésére alkalmasabb* a réginél. Ha pedig alkalmasabb, akkor hadd győzzön, hiszen a termelés főcélja: a társadalmi szükségletek minél tökéletesebb kielégitése. Aki a kisipar mesterséges fönntartását a

munkások fokozottabb kizsákmányolásával, a munkásjóléti és munkásbiztonsági intézmények mellőzésével, a kisiparosoknak közpénzekből való szubvencionálásával akarja lehetővé tenni: az a közérdek ellen dolgozik. Már pedig a feketék és a többi konzervativok *igy* akarják „megmenteni" a kisipart, persze, sikertelenül, csupán csak kárt és csalódást okozva.

A szociáldemokrácia *azonban a szebb jövendő biztonságát azok előtt is megnyitja, akik ma még a termelő munkával foglalkozók „önállóságában" látják az üdvösséget,* akik azt hiszik, hogy csak az az igazi ember és polgár, aki a „maga gazdája". A kisiparos „önállósága" ma már a legtöbb esetben csak látszat: uzsorás bankok és szövetkezetek szolgája az „önálló" kisiparos. Igen sok esetben *sokkal sulyosabb küzdelmet folytat a létért, mint a bérmunkás.* A nagytőkével szemben való versenyt többnyire csak ugy birja ki, hogy *munkásait, de önmagát is fokozottabb mértékben sanyargatja, hajszolja.* A munkások szervezettsége azonban ezt a módszert mindinkább kiszoritja és a kisiparos küzdelme egyre nehezebbé válik. Ma már igen sok kisiparos irigykedve néz a bérmunkásokra és van is rá oka. A jövőben a munkás helyzete egyre jobb lesz. Ha a munkás 8 órai *maximális* munkaidő után kijön a gyárból, gondtalan, szabad ember lesz, aki élhet a családjának, élhet a közügyeknek, szórakozhatik, pihenhet, a holnapi nap gondjaitól nem zaklatva. Mig ellenben a kisiparost a munkaidőn tul is gondok és keserüségek gyötrik: megrendelések és vállalatok megszerzése, a szükséges forgótőke előteremtése, viaskodás a versenytársakkal, viaskodás a jogaikhoz ragaszkodó munkásokkal, aggodalom a bekövetkezhető veszteségektől, aggodalom a gazdasági pangás, az üzlettelenség

rémétől és — a jobb érzelmüeknél — mélységes undorodás ettől a kellemetlen, piszkos hajszától. Nem lesz-e sokkal jobb dolga a bérmunkásnak, mint az „önálló“ kisiparosnak? . . .

Sok kisiparos halálosan gyülöli a szociáldemokráciát. Azt hiszi, *ez* az oka az ő keserves sorsának. Tévedés. Azt a természetes fejlődést, amely kiméletlenül legázolja a kisipart, *a szocializmus nem csinálta, csak fölismerte, csak számon tartja, csak levonja belőle a hasznos tanulságokat az egész emberi társadalom javára.* A szociáldemokrácia nem csinálja, *csak látja és megállapitja,* hogy a kapitalizmus hatása alatt a polgárságból egyre ujabb és ujabb tömegek zuhannak le a proletariátus közé. De éppen a szociáldemokrácia gondoskodik róla, hogy ez a zuhanás minél kevésbé legyen fájdalmas; gondoskodik erről akkor, amikor a proletárság helyzetét napról-napra javitja. A megbukott kismester régente — éppen ugy, mint az ősproletár — levett kalappal kilincselhetett és könyöröghetett munkáért és ha kapott, borzalmas inségbérért kellett lerobotolnia a 12—16 órás munkanapokat, mint megrugdosott, megbecsülésre nem érdemesitett rabszolgának. Hogy ez ma már másképpen van és a jövőben még sokkal inkább másképp lesz: ez a szociáldemokrácia érdeme. *Nem a szociáldemokrácia taszitja le a kisiparost a proletariátusba, hanem a kapitalizmus; a zuhanás borzalmasságát azonban a szociáldemokrácia tette enyhébbé, türhetőbbé.* Az a szociáldemokrácia, amely nem igér kisiparosmentést, mert nem igér lehetetlenséget, nem toboroz hiveket *hazugságokkal* és a hazugságok módszerét a feketéknek engedi át. De éppen azért joggal mondhatja: *a tágabb látókörü, a gazdasági fejlődés törvényeit megértő, a jövőbe tekintő intelligens kisiparosok az én táboromba jönnek.*

Ennél a kérdésnél dől el a leghatározottabban, hogy valamely pártnak van-e egyáltalában köze a demokráciához. Majdnem minden más kérdésnél lehetséges a bujkálás, a kétértelmü vagy többértelmü, vagy teljesen értelmetlen frázisokkal való szemfényvesztősdi. De amikor pénzről van szó, amikor azt kell megmondani, hogy ki és hogyan viselje a közterheket, ki és hogy fizesse az adót, ki menynyire nyuljon a zsebébe az ország jóvoltáért: akkor nem lehet köntörfalazni, akkor *a homályos beszéd ugy elárulja a sötét szándékot, hogy még a legegyszerübb ember is fölismerheti.*

A feketéknek az adózásra vonatkozó programmja igy kezdődik: *„Követeljük az adónak a teherviselési képességgel arányosabb megosztását...“* Ime, megint az ő tolvajnyelvük! Megint hamis frázisok a gondolkozni nem tudók elbolonditására. Az adónak a teherviselési képességgel *arányosabb* megosztását követelik. Mi az, hogy „arányosabb“ megosztás? Eddig elég aránytalanul oszlott meg az adó. Évszázadokon át az uralkodó osztálynak az volt a jelszava: *nem adózunk!* Pap és nemes ember nem fizetett adót; az összes közterheket a földet turó nép viselte, a jobbágyság, aki azonkivül tizeddel, kilenceddel és robottal adózott urainak és papjainak. *A földbirtokosok és a velük összeforrott nagypapok dühösen küzdöttek minden közteherviselés ellen, a maguk jószántából egy lyukas polturát sem fizettek a haza javára* és csak az istentől elrugaszkodott francia forradalomból sarjadzott 1848-iki forradalom tudta nyakukat az adózás jármába szoritani. Hát *ezek* akarják és *ezek* fogják most megcsinálni az igazságos adózást?...

De az ő közteherviselésük, az ő adózásuk *mai napig is csak látszólagos.* Az összes magyar földbirtok

adója évi 60—70 millió korona között mozog és hosszu évtizedek óta változatlan, nem emelkedik. *(Törvény intézkedik róla, hogy ne is emelkedhessék.* Ilyen törvényt csináltak a haza javára.)

Az *összes* egyenes adók (tehát föld-, ház-, kereset-, tőke- és egyéb ilyen adók) summája a háboru előtt való esztendőben 275 millió korona volt és 15 év alatt csak 72 millióval (nem egész 36 százalékkal) emelkedett. Ezzel szemben a fogyasztási adók összege 1913-ban 300 millió koronára rugott. (15 évvel előbb 167 millió volt.) Csupán a szeszadó 93 milliót tett ki, sokkal többet, mint a földadó. Vagyis: *a szegény embereknek alkohollal való megmérgezéséből a magyar állam több jövedelmet huzott, mint az összes földbirtokból.* A cukoradó 60 millió volt; 15 évvel előbb csak 16 millió, a növekedés tehát 275 százalék! A föld jövedelme a háboru alatt legalább is megháromszorozódott, de a földadó változatlan maradt, ellenben a szeszadót a réginek négyszeresére, a cukoradót másfélszeresére emelték. Szóval: *az uj terheket nem a vagyonra, hanem a fogyasztásra rakták.* A dohányjövedékből való fölösleg 115 millió volt, tehát a földadónak több mint másfélszerese; a sójövedék tiszta nyeresége 30 millió volt; a háboru alatt mind a kettőt igen nagy mértékben fölemelték.

Ebből a néhány adatból nyilvánvaló, hogy a közterhek megoszlásában borzalmas nagy az igazságtalanság. A háboru előtt *a fogyasztási adók és jövedéki nyereségek* — amelyek elsősorban a szegény ember élelmicikkeit drágitják meg — *együttvéve majdnem kétszer annyit tettek ki, mint az összes vagyon, jövedelem és nyereség adója.* Azóta még rosszabb lett a helyzet.

Tessék elképzelni: Csernoch János hercegprimás (aki 96.000 hold földnek és milliókra rugó egyéb

vagyonnak a jövedelmét élvezi) egy kiló cukor után éppen ugy 57 fillér adót fizet, mint a hatgyermekes hadiözvegy. Vagy Lánczy Leó sokszoros milliomos bankigazgató egy kiló drága vesepecsenye után éppen annyi fogyasztási adót fizet, mint Szomoru Péter nagycsaládu napszámos egy kiló csontos leveshus után. Vagy gróf Zichy János nagybirtokos egy kiló só árában egy fillérrel sem fizet több adót az államnak, mint Reménytelen Istvánné dohánygyári rabszolga. És mivel a püspökök, grófok, bankigazgatók és egyéb gazdagok száma csak néhány ezer, ellenben a Szomoru Péterek és Reménytelen Istvánnék tömege millió és millió: világos, hogy a közterheket *ezek* viselik és nem *amazok*.

„Arányos"-e ez, tisztelt fekete vezérek? És ha nem arányos, *mit tettek önök ellene eddig?* Egyáltalában mi az az „arányos" és mi az az „arányositás"? A mostani adórendszert — például — gróf Zichy Aladár keresztény-szociális néppárti miniszter ur bizonyára arányosnak tartja; legalább mi nem tudunk róla, hogy valaha is tiltakozott volna ellene; viszont Szomoru Péter — ha egyáltalában gondolkozni tud — nem tarthatja arányosnak. Azt, hogy a tizezerholdas birtokos egy hold föld után ugyanannyi adót fizessen vagy még kevesebbet, mint Kizsarolt János tizholdas kisbirtokos: gróf Zichy Aladár és Csernoch János urak arányosnak tartják, hiszen sohasem küzdöttek ellene; egészen bizonyos azonban, hogy Kizsarolt János a fogát csikorgatja dühében, ha erre a borzasztó igazságtalanságra gondol. Szóval: nincs megbizható mérték, amely megmondaná, hogy mi arányos és mi aránytalan. Aki tehát a mi gyalázatos adózási viszonyainkkal szemben az adózás arányositását igéri, az meg nem fogható délibábot igér, tehát közönséges szédelgő.

Minden demokratikus adórendszernek első alapföltétele: a közvetett adók eltörlése. Ilyenek elsősorban a fogyasztási adók, amelyek a dolgozó szegény emberek élelmét drágitják meg. Aki nem követeli a fogyasztási adók eltörlését és nem küzd ezért minden tőle telhető módon, *az nem a nép embere, az nem a nép politikáját csinálja, az népellenes politikát csinál és* ha mégis a nép emberének vallja magát, ha azt hirdeti, hogy ő a nép érdekében dolgozik, akkor *közönséges csaló: ki kell rugni!* A szegény proletárasszony kérdezze meg tőle: miért fizessek én egy kiló cukor, egy kiló kávé vagy hus árában ugyanannyi adót, mint a püspök, a gróf, a bankár? miért fizessek én a szegény kis lámpámba való petróleum árában fogyasztási adót, amikor a püspöki és grófi kastély százlángu villanyos csillárjai állami adótól mentesek? És hogyha erre a fekete népember ötöl-hatol, akkor meg kell tőle kérdezni, *miért nincs benne az ő programmjukban a fogyasztási adók eltörlése?*

„Arányositott" adó nekünk nem kell; nekünk **igazságos adórendszer** kell. Ennek egyik alapföltétele, hogy *a nagyvagyon és a nagyjövedelem viseljen minden terhet* és pedig progressziv, vagyis fokozatosan emelkedő skála szerint. *A megélhetéshez okvetlenül szükséges vagyont és jövedelmet adómentessé kell tenni,* ami pedig *ezen fölül* van, azt fokozatosan kell megadóztatni. (Például: a második száz hold föld után holdanként nagyobb adót kell fizetni, mint az első száz hold után; a második százezer korona jövedelmet nagyobb adószázalékkal kell megterhelni, mint az elsőt.) *A munkanélküli jövedelmet a lehető legnagyobb adóval kell sujtani.* Az örökség utján szerzett vagyonra minél nagyobb adót kell kivetni. *Hol* van mindez a feketék

programmjában?

A szociáldemokratáknak ezelőtt 15 évvel megállapitott programmja ezt mondja:

Követeljük *a fokozatos jövedelmi, vagyon- és öröklési adót;* **a közvetett (fogyasztási) adók eltörlését;** a dohányegyedáruság megszüntetését; *minden pénzügyi és élelmiszervámnak, valamint a városi vámoknak a megszüntetését;* eltörlését mindazon gazdasági, politikai intézkedéseknek, amelyek a népesség többségét egy kisebbség javára megkárositják; *a megélhetéshez szükséges jövedelem adómentességét.*

Ugy-e, *ez* világos beszéd? ... Igy beszél az, akinek nincs rejtett hátulsó gondolata. Igy beszél az, aki nem akar csalni. Ellenben a feketék módja szerint beszél az, *aki a népet be akarja csapni, aki a népet a saját igájába akarja fogni.*

A feketék programmja az ingó tőke jövedelmének és az értékpapir forgalmának erősebb megadóztatását követeli. Ez benne foglaltatik a mi programmunkban is. De hol van *az igazságos földadó* követelése? A magyar földbirtok ma legalább hatvan milliárdot (vagyis 60.000 milliót) ér. Ennek *a munkanélküli* jövedelme (az ugynevezett földjáradék, amelyet a föld bérbe adva vagy részes mivelésben is meghoz) csak 5 százalékot számitva is, három milliárd. A mostani földadók ennek a jövedelemnek csak *alig 2 százalékát* teszik ki. Vagyis, aki a földje után egy millió korona *munkanélküli* jövedelmet élvez, az ebből alig huszezer koronát fizet adóba. (Ugyanakkor, amikor 1 kiló cukor árában *25 százalék,* 1 kiló só árában legalább *80 százalék,* 1 pakli dohány árában legalább *70 százalék* az adó.) Követelik-e a feketék ennek a rendszernek a megváltoztatását? Eszükbe sem jut! Ők ennek a rendszernek *a fönntartására* szervezkedtek.

Azonban követelik a háboru alatt szerzett vagyon megadóztatását. Nagyon helyes. Mi azonban követeljük **miuden** vagyon, tehát a háboru előtt megvolt vagyon megadóztatását is. A hadiköltségek födözése céljából meg kell adóztatni — csak ugy, mint a bankvagyont és mindenféle tőkét — az ősi birtokot, az ősi ezerholdakat (a nagypapi birtokokat és a latifundiumokat) is. *Ezeknek a megvédéséért is ontották vérüket a szerencsétlen földnélküli Jánosok, akiknek nem volt mit megvédeniök és nem volt mit elveszíteniök kerek e világon, csak a puszta életük.*

... Az adóprogrammjuk árulja el a legvilágosabban a feketék népbarátságának hazug voltát. Mindenki tisztán láthatja: **a keresztényszociális néppárt a papok és a nagybirtokosok pártja, az ő kiváltságaik védelmére alakult,** tehát nem *a nép* pártja, nem lehet *a munkások* pártja.

3. Lehet-e az egyház szárnyai alatt becsületes néppolitikát csinálni?

Sorra vettük az uj párt programmjának azokat a pontjait, amelyek a munkásságot erősebben érdeklik. Kimutattuk a bennük lappangó és a belőlük orditó hamisságot, szédelgést, népcsalást.

De egyáltalában lehetséges-e „keresztény" zászló alatt, lehetséges-e az egyház szárnyai alatt becsületes néppolitikát csinálni? Erre akarunk a következő pár sorban megfelelni.

XIII. Leó pápa, aki a szocializmus diadalmas előretörésének „veszedelmét" idejében észrevette és annak jelentőségét megértette, tanáccsal és utasitással látta el az egyházat a veszedelem ellen való védekezésre.

A „csalhatatlan" pápa kimondta elvként, hogy: **„A jogi és hatalmi egyenlőtlenség a természet alkotójától származik."** (A „Quod apostolici muneris" kezdetü encyklikában.) Ebből mi következik? Az, hogy a jogi és hatalmi egyenlőtlenség ellen — mivelhogy az isten rendeléséből való — *keresztény* embernek nem szabad küzdenie. („Keresztény" alatt itt nem olyan ember értendő, aki hisz az evangéliumi tanitásban és *annak* az elveit óhajtja követni; hanem olyan, aki *az evangélium utjáról rég letért egyház és az egyházi tekintélyek* szavát tartja magára nézve irányitónak, kötelezőnek.) A „keresztény" ember és a „keresztény" szervezet tehát

köteles megnyugodni a jogi és hatalmi egyenlőtlenségben,

mert ha ellenkezőképen cselekszik, ellentétbe jut az egyház akaratával.

Azt mondja továbbá XIII. Leó pápa: „... mivel a szocialisták azon kézmüvesek és munkások soraiból toborozzák hiveiket, akik *megunván a fáradalmat, a gazdagság és a jólét lidérceit kergetik:* nagyon időszerü lesz *a kézmüvesek és munkások közt egyesületeket szervezni,* amelyekben

a vallás szelleme a tagokat sorsukkal kibékitse, munkatürésüket edzze és ezáltal nyugalmas és békés életre szoktassa...“

Ime, *ez* a cél mozgatja az egyházat, amikor a munkásokat „keresztény“ lobogó alatt egyesületekbe szervezi. Hiába hirdetne valamely klerikális párt gyönyörü, demokratikus programmot, hiába követelne akár a szociáldemokrata párt programmján is tulmenő munkásvédelmi intézményeket, hiába követelné a legmesszebbmenő szociális igazságosságot:

komolyan akarni, megvalósitani csak azt szabad neki, ami nem megy tul az egyház kijelentett akaratán,

a pápa encyklikájában megvont határon. *A tagokat sorsukkal — vagyis* **a kizsákmányoltsággal, a nyomorusággal** — kibékiteni, munkatürésüket edzeni, **a nyuzást békésen türő barmokká nevelni:** ez és csak ez lehet a célja a „keresztény“ szervezetnek, mert ha ezen a célon tulmegy, akkor **összeütközésbe jut a pápával** és elvesziti *a keresztény* jelzőhöz való jogát, az egyház támogatását.

Jaj annak a becsületes keresztény férfiunak, aki gyermekes naivsággal elhiszi, hogy az egyház *akarja*

vagy legalább is *eltüri*, hogy **a keresztény cégér alatt** dolgozó szervezetek komoly, mélyreható szociális reformokért küzdjenek és aki becsületes szándékkal igazán *szociális* tartalmat akar adni a keresztény szervezkedésnek. Az ilyennek buknia kell. Elrettentő példák vannak erre. (Persze, nem magyarországiak, mert itt még nem akadt „keresztény" férfiu, aki komolyan vette volna a szociális reformokat.) Ez igy van és igy is lesz mindaddig, amig az egyház arra a belátásra nem jut, hogy neki nem a hatalmasokat kell szolgálnia a gyöngék ellenében, hanem éppen megforditva. De bekövetkezik-e ez valaha?...

Ezeket tudva, szánakozó mosollyal kell visszautasitanunk minden „keresztény"-szociális programmot, bármilyen komolynak és becsületesnek is lássék is az. Azt kell mondanunk:

— Tisztelt keresztény vezér urak, ha önök komolyan *mást* akarnak, mint amit az egyház kiván és megenged, akkor

az egyház kirugja önöket kebeléből,

eltiltja önöket a „keresztény" cégér használatától. Önöknek tehát *nem szabad és nem lehet* mást akarniok, vagy... le kell mondaniok a „keresztény" jelzőről. Már pedig, ha erre az utóbbira is elszánták magukat, akkor miért nem kezdik mindjárt ezen?...

De legyünk nyugodtak. A magyarországi Keresztényszociális Néppárt programmja nem olyan komoly dolog; *ezeket* a keresztény vezéreket nem kell attól félteni, hogy — *a nép érdekeinek, az igaz demokráciának védelmében* — összeütközésbe találnak jutni az egyházzal. Ezeknek a szocializmusa nagyon jól nevelt fenevad még elméletben is, még papiroson is, hát még a gyakorlatban, az élet tüzpróbájában!

Az élet tüzpróbájában nagyon hamar bebizonyult, hogy milyen becsületes szándékkal csinálták meg és tárták „az ország népe“ elé programmjukat a „keresztény“ népboldogitók. Jézus az utolsó vacsorán igy szólott Péterhez, XIII. Leó pápa elődjéhez: „Bizony mondom néked, ez éjszakán, minekelőtte a kakas szólna, háromszor megtagadsz engemet.“ Péter csakugyan háromszorosan megtagadta a Megváltót, még mielőtt a kakas szólt volna. A Keresztényszociális Néppárt megalakulásakor mink is megmondtuk a *Népszavában:* ezek a fekete apostolok meg fogják tagadni a népet, el fogják árulni a népnek adott programmjukat, mihelyt a megvalósitásra kerül a sor. És ime, még mielőtt a kakas megszólalt volna, még mielőtt a választójogért való döntő csata megkezdődött volna: ők elárulták programmjuk legelső pontját, a demokratikus választójogot 1918. évi április hó 19-én, amidőn — négyük kivételével — a választójogi elalkuvás hiveivé szegődtek. Azután pedig folytatták az árulást és beszegődtek zsoldosoknak Wekerléhez, aki a választójog elárulására vállalkozott. Néhány emberük megmaradt ugyan a választójogos táborban: de ezek is tartják a pártegységet az áruló többséggel, tehát ezek is büntársai amazoknak. Megtagadták, rutul megtagadták a keresztény cégér alatt dolgozó népámitók a választójogot!

„... Akkor pedig megemlékezék Péter Jézusnak beszédiről, ki megmondotta vala néki: minekelőtte a kakas szólna, háromszor megtagadsz engemet. És kimenvén, *nagy keservesen sira.*“ (Máté XXVI. 75.)

Menjetek ki ti is, elvtagadó vezérek, tünjetek el a politika küzdőteréről, és sirjatok, mert a nép, akire hálótokat kivetettétek, megismerte már csalfaságaitokat.

MUNKÁSKÖNYVTÁR

18. füzet

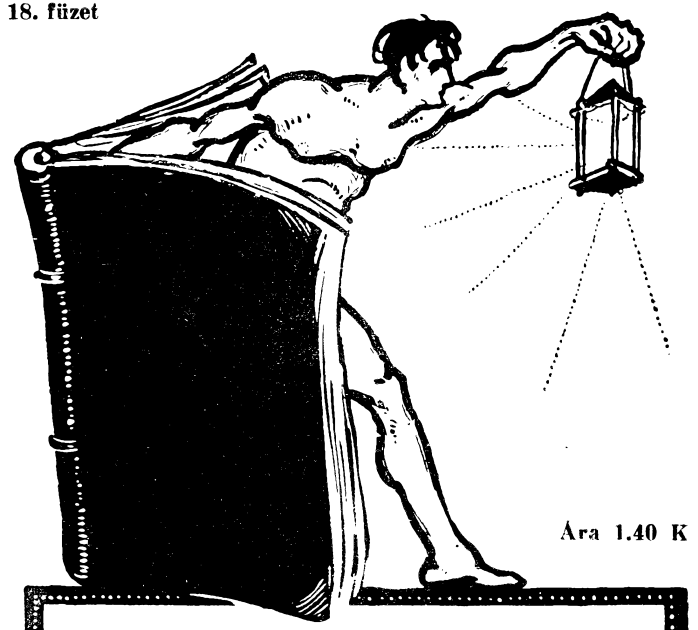

Ára 1.40 K

SOMOGYI BÉLA:

A KERESZTÉNY SZOCIÁLIS NÉPPÁRT PROGRAMMJA

AZ IGAZSÁG MEGVILÁGITÁSÁBAN

A Munkáskönyvtár

sorozatban megjelent!

1.	Kautsky: Szociális reform	K 2.—
2.	Kautsky: A szociális forradalom után	K —.40
3.	Liebknecht: A tudás hatalom — a hatalom tudás	K —.50
4.	Lassalle: Az alkotmányról	K 1.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
5.	Liebknecht: Mit akar a szocialdemokrácia	K 1.80
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
6.	Parvus: A háború szociális mérlege	K 1.—
	Szervezett munkásoknak	K —.80
7.	A kommunizmus alapelvei	K 1.20
	Szervezett munkásoknak	K —.80
8.	Varga: A pénz. Uralma a békében, bukása a háborúban	K 5.—
	Szervezett munkásoknak	K 2.—
9.	Pogány: Halál ellen van orvosság	K 1.50
	Szervezett munkásoknak	K —.80
10.	Marx-Engels: A kommunista kiáltvány	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
11.	A magyar királyi államkincstár mint munkáltató	K 1.20
12.	Vanczák: A klerikális métely	K 2.—
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
13.	Marx: A polgárháború Franciaországban	K 4.—
	Szervezett munkásoknak	K 2.—
14.	Marx: III. Napoleon államcsínyje	K 5.—
	Szervezett munkásoknak	K 2.50
15.	Kautsky: Marx K. történelmi jelentősége	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.40
16.	Garami: Marx és Engels élete	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.40
17.	Marx: Bér, ár, profit	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.40

NÉPSZAVA-KÖNYVKERESKEDÉS
BUDAPEST, VII. KERÜLET, ERZSÉBET-KÖRÚT 35

Világosság könyvnyomda rt. Budapest.